

Beslissing

Klachtnummer:	KC 25-019
Klachtdatum:	19 juni 2025
Klaagster:	klaagster
Onderwerp:	onderzoeken aan kleding of lichaam en van de woon- of verblijfsruimte
Verweerder:	gz-psycholoog, regiebehandelaar

Verloop van de behandeling van de klacht

De Regionale Klachtencommissie Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) Drenthe (de klachtencommissie) behandelt de klacht klaagster op 19 juni 2025 heeft ingediend. De klacht heeft betrekking op de onderzoeken aan haar kleding en haar lichaam en van haar woonruimte. Deze onderzoeken vonden plaats op 15 juni 2025. Zij klaagt over de manier waarop dit onderzoek is gegaan en dat zij geen artikel 8:9-brief heeft ontvangen. Zij heeft tevens verzocht om een vergoeding van de geleden schade.

De patiëntenvertrouwenspersoon (pvp), heeft op 1 juli 2025 een schriftelijke toelichting op de klacht ingediend.

De verweerder heeft op 2 juli 2025 een verweerschrift bij de klachtencommissie ingediend.

Op 4 juli 2025 heeft de klachtencommissie een hoorzitting gehouden. Daarbij was verweerder aanwezig. Klaagster en haar pvp waren met bericht vooraf afwezig.

De klachtencommissie bestaat uit de volgende personen:

- de heer mr. H. Dontje, voorzitter;
- de heer A. Glazenborg, psychiater;
- de heer B. Hokke, gedifferentieerd psychiatrisch verpleegkundige.

Voor de verslaglegging was aanwezig de heer mr. E. Krol, waarnemend secretaris.

De voorzitter van de klachtencommissie heeft voor de zitting met toestemming van klaagster het behandeldossier ingezien. Hij heeft zijn bevindingen met de andere leden gedeeld.

Ontvankelijkheid en bevoegdheid

De klacht gaat over de onderzoeken aan kleding of lichaam en van de woon- of verblijfsruimte. Dit zijn vormen van verplichte zorg, zoals bedoeld en omschreven in artikel 3:2, tweede lid, e en f van de Wvggz, en moeten worden aangezegd met een artikel 8:9-beslissing. De klachtencommissie verklaart deze klacht ontvankelijk op grond van artikel 10:3 van de Wvggz en het Klachtenreglement klachten Wvggz van de Regionale Klachtencommissie (Klachtenreglement).

Toelichting van verweerder ter zitting

Verweerder vindt het vervelend dat klaagster niet aanwezig kon zijn bij de zitting, omdat het dan een ja-nee-discussie dreigt te worden. Zij gaat op een later moment alsnog met klaagster in gesprek over de klacht en het voorval. Zij licht over de klacht het volgende toe.

's Ochtends vingen medewerkers een telefoongesprek op, waaruit bleek dat klaagster die dag voor € 35 drugs zou binnenbrengen voor een andere patiënt. Daarom is besloten om een kledingwissel te doen en haar kamer te onderzoeken bij terugkomst. Klaagster was bij terugkomst al uit de sluis in de gang. Vervolgens zijn twee medewerkers naar haar toe gegaan en zijn zij met haar naar haar kamer gelopen.

Er is mondeling aangegeven dat er een kledingwissel en een kamercontrole zullen plaatsvinden. Klaagster is altijd bereid om medewerking te verlenen aan kledingcontrole. Vaak doet ze zelf haar kleding al uit. Op 15 juni 2025 gaf ze volgens de medewerkers aan dat zij toch niets zouden gaan vinden en dat ze de controles prima vond.

Verweerder vindt dat het verloop van de kledingwissel en kamercontrole beter gerapporteerd had moeten worden.

Verweerder merkt in algemene zin op dat klaagster een geheugenprobleem heeft. Tijdens de behandeling is het belangrijk hiervoor aandacht te hebben. Tegelijkertijd gebruikt ze deze situatie ook. Ze is een impulsieve vrouw, die om geld te verdienen overstag gaat om drugs te halen, bijvoorbeeld om cadeautjes voor haar kinderen te kopen.

De medewerkers waren verbijsterd en ontgaan door de weergave in de klachtbrief. Die weergave is volgens hen pertinent onjuist. Ze hebben niet gevraagd aan klager om te bukken, blazen, puffen of hoesten. Het is bekend dat dit niet mag. Ook de knotjes zijn niet losgehaald. De medewerkers wisten nog precies waar ze stonden: één stond bij het bed en de ander bij de deur. Er werd minimaal één meter afstand gehouden tot klager. Twee zorgmedewerkers hebben de kledingwissel gedaan. Daarna is door twee andere medewerkers de kamer gecontroleerd. Deze onderzoeken vonden niet gelijktijdig plaats.

De gebruikelijke procedure is dat aan een patiënt wordt aangegeven dat de kledingwissel en kamercontrole zullen plaatsvinden. De patiënt kan zelf nieuwe, schone kleding uitzoeken. Alle kleding moet worden uitgetrokken, ook de onderbroek en beha, omdat ook daarin soms middelen worden verstopt. De patiënt wordt gevraagd om onder de oksel en de borsten zichtbaar te maken, omdat in die plooien ook soms middelen worden verstopt. Verder wordt het lichaam niet onderzocht; de onderkant van het lichaam wordt dus ook niet onderzocht.

Ongeveer één keer per maand vindt een kledingwissel op de Heuve plaats. Dit gebeurt zeer incidenteel, als bijna zeker is dat middelen zullen worden aangetroffen. Klaagster heeft hier geregeld mee te maken gehad, omdat zij heel vaak drugs probeert binnen te brengen. Zij gebruikt zelf sinds een maand niet meer; zij haalt de middelen binnen voor anderen om geld te verdienen. Klaagster is heel goed op de hoogte van de procedure. Ze werkt altijd heel goed hieraan mee.

De behandelaar beslist tot de kledingwissel en kamercontrole. In dit geval vonden de onderzoeken plaats in het weekend; zij weet niet precies wie daartoe heeft besloten. Het kan zijn dat deze beslissing zonder overleg met behandelaar of triage is genomen en uitgevoerd, omdat klaagster zich niet verzette tegen de onderzoeken. Als patiënten niet protesteren, dan is het niet nodig om een zorgverantwoordelijke te laten beslissen. Als wel sprake zou zijn van verzet, dan wordt een zorgverantwoordelijke ingeschakeld. De behandelaar zegt dan formeel de controles aan. Van de klacht is geleerd dat bij elke aanzegging een 8:9-brief moet worden gemaakt, ook al lijkt klaagster het met de onderzoeken of andere zorgvormen eens te zijn. De aanzegging van 21 november 2024 geldt niet meer.

Beoordeling van de klacht

Algemeen

Verplichte zorg betreft zorg die ondanks verzet kan worden verleend op grond van een zorgmachtiging (artikel 3:1 Wvggz). Op het moment dat verplichte zorg, zoals onderzoeken aan kleding of lichaam en van de woon- en verblijfsruimte, moet worden ingezet, wordt een beslissing genomen op grond van artikel 8:9 van de Wvggz. De beslissing tot het verlenen van verplichte zorg moet op schrift worden gesteld en zijn voorzien van een schriftelijke motivering. Verder kan de verplichte zorg alleen worden verleend als hiertoe noodzaak bestaat (artikel 3:4 Wvggz) en onderbouwd is dat het te verwachten nadeel zonder verplichte zorg voortkomt uit de psychische stoornis, verplichte zorg het uiterste redmiddel is en voldaan wordt aan beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit en doelmatigheid (artikel 3:3 Wvggz).

Is sprake van verplichte zorg?

Klaagster heeft aangevoerd dat geen artikel 8:9-beslissing is genomen. Verweerder heeft uitgelegd dat sprake was van vrijwillige zorg. Klaagster verzette zich niet tegen de onderzoeken. Daarom was volgens verweerder geen artikel 8:9-beslissing nodig. De klachtencommissie constateert dat sprake is van een verschil van inzicht of hier sprake was van vrijwillige zorg of dat sprake was van verzet, waardoor verplichte zorg is verleend.

In de Wvggz is niet omschreven hoe beoordeeld kan/moet worden of een betrokkene zich verzet tegen bepaalde vormen van zorg. In de evaluatie van de Wvggz is aangegeven hoe verzet kan worden vastgesteld:

Uit de jurisprudentie (met name tot stand gekomen onder de Wet Bopz) volgt dat als verzet kan worden beschouwd iedere duidelijke en duurzame uiting van de betrokkene – verbaal of non-verbaal (weglopen, afwenden, nee-knikken, niet naar afspraken komen) – dat deze geen zorg wil. Uit de rechtspraak onder de Wvggz volgt dat verzet ook kan volgen uit ‘een ambivalente houding’ of ‘ambivalent gedrag’.¹

De klachtencommissie kan helaas niet precies vaststellen hoe de onderzoeken hebben plaatsgevonden. Op dit punt schiet de dossiervoering tekort. Toch ziet zij onvoldoende aanknopingspunten om te concluderen dat klaagster verzet vertoonde voor of tijdens de onderzoeken. Daarvoor vindt zij relevant dat klaagster bekend was met deze onderzoeken. Zij heeft (ruime) ervaring met deze onderzoeken en weet hoe die procedure verloopt. Bij die eerdere onderzoeken vertoonde klaagster geen verzet. Twee medewerkers hebben ook richting verweerder aangegeven dat klaagster bij de onderzoeken op 15 juni 2025 geen verzet vertoonde. Tevens blijkt uit de rapportage dat in een gesprek op 20 juni 2025 klaagster richting verweerder heeft aangegeven dat zij vrijwillig, zonder protest, hieraan heeft meegewerkt. De klachtencommissie ziet niet in waarom die verklaring onjuist zou zijn.

De klachtencommissie concludeert dat sprake is geweest van vrijwillige zorg en niet van verplichte zorg. Daarom hoefde geen artikel 8:9-beslissing te worden opgesteld en uitgereikt aan klaagster.

De klachtencommissie constateert dat klaagster het kennelijk achteraf niet eens is met de onderzoeken. Tijdens de zitting heeft verweerder aangegeven dat van de klacht is geleerd. In toekomstige, vergelijkbare gevallen zal klaagster een 8:9-beslissing ontvangen, ook al lijkt zij in te stemmen met de onderzoeken. De klachtencommissie acht dit een verstandige werkwijze, die recht doet aan de informatie- en rechtspositie van klaagster.

¹ J. Legemaate, e.a. (2021). *Evaluatie Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en Wet zorg en dwang Deel 1 – Implementatie en uitvoerbaarheid*, Den Haag: ZonMw, p. 47.

Aanleiding tot de onderzoeken

Klaagster heeft gesteld dat geen aanleiding bestond om tot de onderzoeken aan haar kleding en lichaam en van haar woonruimte over te gaan.

De klachtencommissie volgt klaagster hier niet in. Verweerder heeft in algemene zin uitgelegd dat bij ernstige vermoedens van middelenbezit controle noodzakelijk zijn om ontwrichting van de afdeling en verstoring van de behandeling van patiënten te voorkomen. Klaagster is – zo blijkt ook uit het behandeldossier – bekend met het binnenbrengen van middelen. In de periode voor de onderzoeken kwamen vanuit medepatiënten signalen dat klaagster bij terugkomst na vrijheden drugs zou meebrengen. Er waren voldoende aanwijzingen dat klaagster drugs voor andere patiënten zou binnenbrengen.

Onderzoek aan het lichaam

Klaagster heeft gesteld dat geen sprake was van onderzoek aan het lichaam. Zij moest bukken, blazen, puffen en hoesten en haar schaamstreek werd vanaf een afstand van 30 centimeter bekeken.

In de jurisprudentie (zie onder andere uitspraak van de Rechtbank Amsterdam van 20 december 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:8141 en van de Rechtbank Gelderland van 20 augustus 2024, ECLI:NL:RBGEL:2024:5700) is uitgewerkt wanneer sprake is van een onderzoek aan het lichaam, zoals bedoeld in artikel 3:2, tweede lid, onder e van de Wvvgz.

Onderzoek aan het lichaam omvat ‘het uitwendig schouwen van de openingen en holten van het lichaam, behoudens het uitwendig schouwen van de openingen en holten van het onderlichaam’, maar ook onderzoek aan het oppervlak van het lichaam. Onder onderzoek in het lichaam wordt verstaan: het uitwendig schouwen van de openingen en holten van het onderlichaam, röntgenonderzoek, echografie en het inwendig manueel onderzoek van de openingen en holten van het lichaam.

Klaagster en verweerder zijn het eens dat bukken, blazen, puffen en hoesten en het schouwen van de schaamstreek niet te zien zijn als ‘onderzoek aan het lichaam’. Verweerder is niet bevoegd om deze handelingen te verrichten bij klaagster. De Wvvgz biedt daarvoor geen grondslag. Uit de toelichting tijdens de zitting blijkt dat verweerder en medewerkers zich hiervan bewust zijn.

Waarover klaagster en verweerder wel van mening verschillen, is het verloop van de onderzoeken op 15 juni 2025. Zoals eerder overwogen, is dit verloop door de klachtencommissie niet precies vast te stellen. Verweerder heeft betwist dat de onderzoeken hebben plaatsgevonden, zoals klaagster dat heeft beschreven in haar klacht. Op verschillende punten is de herinnering van klaagster anders dan die van de betrokken medewerkers (bukken, blazen, puffen en hoesten; het schouwen van de schaamstreek; de afstand tussen de medewerkers en klaagster; het uitdoen van de knotjes; en of de kamercontrole gelijktijdig of na de kledingwissel plaatsvond). De klachtencommissie overweegt dat de toelichting van verweerder ter zitting gebaseerd is op de verklaringen van twee medewerkers die de kledingwissel uitvoerden en twee (andere) medewerkers die de kamercontroleerden. Klaagster heeft niet onderbouwd – helaas was zij afwezig tijdens de zitting – dat deze weergave niet klopt. Het is wel aan klaagster om die onderbouwing aan te leveren. De bewijslast rust op haar. Klaagster is er niet in geslaagd om te bewijzen of in hoge mate aannemelijk te maken dat haar verhaal klopt. Daarom kan de klachtencommissie niet uitgaan van de juistheid van haar verhaal.

De klachtencommissie heeft begrepen dat verweerder met klaagster in gesprek wil over de klacht en het voorval op 15 juni 2025. Zij juicht dit toe en hoopt dat partijen tijdens dit gesprek nader tot elkaar zullen komen.

Conclusie

De klachtencommissie concludeert dat aannemelijk is dat sprake is geweest van vrijwillige zorg. Een artikel 8:9-beslissing was niet noodzakelijk. Ook is niet gebleken dat het onderzoek aan het lichaam verder ging dan de Wvvgz toelaat. Daarom verklaart zij de klacht **ongegrond**.

Schadevergoeding

Klaagster heeft de klachtencommissie bij haar klacht verzocht om schadevergoeding. De klachtencommissie wijst dit verzoek af, omdat de klacht ongegrond is verklaard. Dit betekent dat er geen grondslag bestaat om schadevergoeding toe te kennen, aangezien de klachtencommissie niet vindt dat de zorgverantwoordelijke onrechtmatig (in strijd met de Wvvgz) heeft gehandeld.

Beslissingen

De klachtencommissie:

- verklaart de klacht over de onderzoeken aan kleding en lichaam en van de kamer ongegrond;
- wijst het verzoek om schadevergoeding af.

Beroepsmogelijkheid

Klaagster, haar vertegenwoordiger en de zorgaanbieder kunnen een verzoekschrift indienen bij de Rechtbank Noord-Nederland voor een beslissing over de klacht. Dit kan binnen zes weken na de dag waarop de beslissing is meegedeeld (artikel 10:7 Wvvgz).

Namens de voorzitter van de klachtencommissie, de heer mr. H. Dontje,

.....

W. Krol

Secretaris klachtencommissie

Deze definitieve beslissing is op 10 juli 2025 verstuurd aan klager, pvp, verweerder, de directie, de geneesheer-directeur en de inspectie.